

Motion om fler biståndsbedömda trygghetsboenden för äldre

Motion av Jan Jönsson (L)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Torun Boucher

Sammanfattning av ärendet

Jan Jönsson (L) har väckt en motion i kommunfullmäktige om fler biståndsbedömda trygghetsboenden för äldre. Motionären beskriver hur antalet personer över 80 år i Stockholm förväntas fördubblas fram till 2040 vilket ställer stora krav på äldreomsorgen. Därmed behöver stadens kapacitet att erbjuda moderna och ändamålsenliga bostäder till äldre öka.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB och PRO. PRO har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret ser behov av att följa utvecklingen av olika mellanboendeformer som kan möjliggöra kvarboende och tillgodose målgruppens behov av trygghet och social stimulans. Det är viktigt att det finns en bredd och variation av mellanboendernalternativ, eftersom äldre har varierande behov och preferenser. Stadsledningskontoret anser vidare att icke biståndsbedömda trygghetsboenden, seniorbostäder, även fortsättningsvis bör vara den prioriterade boendeformen för äldre

Äldrenämnden ser ett behov av att följa utvecklingen av olika mellanboendeformer som kan möjliggöra kvarboende och tillgodose målgruppens behov av trygghet och social stimulans. Det är viktigt att det finns en bredd och variation av mellanboendernalternativ, eftersom äldre har varierande behov och preferenser. Behovet av mellanboendeformer lyfts fram i stadens äldreboendeplan.

Farsta stadsdelsnämnd anser att den fortsatt prioriterade boendeformen i staden, för äldre, ska vara icke biståndsbedömda trygghetsboenden, seniorbostäder.

Seniorbostäder är den boendeform som dels ligger linje med den nya socialtjänstlagens intentioner om tidiga insatser och fler icke biståndsbedömda alternativ, dels utgör den boendeform som har bäst förutsättningar för att möta de äldres behov av tillgängliga, ändamålsenliga bostäder med närhet till kollektivtrafik, service och med rimliga hyror.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd delar inte motionärens förslag fullt ut då förvaltningen inte ser någon grund till en utökning av biståndsbedömda boendeformer, oavsett driftform. Nämnden håller med om att stadens kapacitet att er hålla ändamålsenliga bostäder för äldre behöver öka.

Södermalms stadsdelsnämnd ser inte att det i dagsläget finns något behov av att införa en ytterligare biståndsbedömd boendeform, oavsett driftform. Detta eftersom de boendeformer som finns idag i form av seniorbostäder på den öppna bostadsmarknaden och de biståndsbedömda särskilda boendeformerna servicehus och vård och omsorgsboende tillsammans täcker det behov som finns.

Stockholms Stadshus AB instämmer i att stadens kapacitet att erbjuda moderna och ändamålsenliga bostäder till äldre behöver öka. Att bygga fler tillgängliga bostäder med möjlighet till social gemenskap och trygghet är en viktig målsättning, vilket ligger i Micasa Fastigheters uppdrag med utbyggnaden av seniorbostäder. Bolaget menar att det inte finns behov av ytterligare en form av biståndsbedömt boende utan det primära är att fortsätta med de satsningar och planer på de boendeformer som finns.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag delar motionärens bild av att staden behöver öka sin kapacitet vad gäller att kunna erbjuda ändamålsenliga bostäder till våra äldre. Inte minst är det angeläget med en fortsatt utveckling av seniorbostäder i anslutning till aktivitetscenter som ett alternativ till biståndsbedömda äldreboenden för de äldre som inte har omvårdnadsbehov som kräver särskilt boende, men som exempelvis upplever ensamhet eller bor otillgängligt. Tillgängliga bostäder med ett socialt innehåll är en viktig byggsten i arbetet för att fler äldre ska kunna leva ett gott liv. Behovet av seniorbostäder lyfts även fram i stadens äldreboendeplan. Seniorbostäderna ska stödja ett självständigt liv och vara en mötesplats för social gemenskap, måltider och fysisk aktivitet.

För att tillgodose behovet av allmännyttiga seniorbostäder i staden har den rödgröna majoriteten skrivit fram ett uppdrag i 2023 års budget där behovet av seniorbostäder ska utredas med målsättning att alla över 65 år som vill ska kunna få en seniorbostad. Seniorbostäder ligger även i linje med den nya socialtjänstlagens intentioner om tidiga insatser och fler icke biståndsbedömda alternativ. Detta står i stark kontrast till motionärens efterfrågan av utbyggnad av biståndsbedömda trygghetsboenden/seniorbostäder.

Det är viktigt att det finns en bredd och variation av boendialternativ. Det finns redan idag olika former av seniorboenden. Därför måste staden försäkra sig om att man har rådighet över äldreomsorgen och alltid ha möjlighet erbjuda olika boendeformer till de äldre. Att öppna upp för och utreda ett valfrihetssystem där privata aktörer får

möjlighet att etablera sig och erbjuda ytterligare en form av biståndsbedömda seniorboenden går emot den rödgröna majoritetens arbete för en äldreomsorg där den äldre ska ha ett reellt inflytande över sin boendesituation. Vi måste säkra att det finns platser åt alla äldre som behöver, och det ansvaret kan vi inte lämna åt marknaden.

Med anledning av det föreslår jag att motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Bilaga

Motion om fler biståndsbedömda trygghetsboenden för äldre, dnr KS 2023/1116-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi välkomnar att framförallt äldrenämnden ställer sig positiva till att bevaka utvecklingen vad gäller behovet av olika boendeformer för äldre. Som framgår av motionen så är det idag servicehusen i staden som motsvarar vad som också kallas trygghetsboenden. Dessvärre är dessa i dåligt skick och i stort behov av renovering eller helt nya lokaler.

I svaret framkommer att den prioriterade boendeformen för äldre framöver planeras vara seniorbostäder. Borgarrådet skriver att en utredning tillsatts för att se över beståndet och arbeta för att alla över 65 ska kunna erbjudas en seniorbostad. Idag är dock så inte fallet, utan seniorbostäder hanteras genom bostadskö med lång väntetid. För den som inte ställt sig i kö för en sådan lägenhet i god tid innan pensionen blir det därför mycket svårt att få plats. Samtidigt finns det en stor, och växande, andel äldre som inte har behov av den heldygnsomsorg som ett vård- och omsorgsboende innebär men samtidigt önskar visst stöd i vardagen. För att inte riskera att denna grupp trängs ut från bostadsmarknaden för äldre anser vi att staden bör utreda införandet av ett valfrihetssystem för biståndsbedömda trygghetsboenden/servicehus. Fristående aktörer innebär en möjlighet att fortsatt erbjuda den boendelösningen, utan omfattande renoveringar av nuvarande servicehus eller kostsamma och tidskrävande nybyggnationer.

Påståendet att driftsformen i sig skulle påverka äldres inflytande över sin boendesituation saknar grund. Staden använder sig idag av valfrihetssystem på flera andra områden och det är både möjligt, rimligt och görbart att ställa krav på involverade aktörer samt genomföra granskning på samma sätt som idag görs för kommunala boenden. Staden kan inte på egen hand säkerställa att det finns plats åt alla äldre och det finns inte heller något egenvärde i att bedriva all verksamhet i egen regi. Kvalitet och inte driftsform är vad som bör vara vägledande i arbetet för att säkerställa boendelösningar för stadens äldre.

Den rödgröna majoriteten har gjort det tydligt att servicehusen inte kommer värnas och vi ser en överhängande risk att detta kommer skapa stora problem för en allt

större grupp äldre. Att garantera seniorbostäder till alla över 65 kommer ta tid och det behöver finnas en lösning på plats långt innan det är klart.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 11 september 2024

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jan Jönsson (L) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen.
2. Att därutöver framföra.

Vi välkomnar att framförallt äldrenämnden ställer sig positiva till att bevaka utvecklingen vad gäller behovet av olika boendeformer för äldre. Som framgår av motionen så är det idag servicehusen i staden som motsvarar vad som också kallas trygghetsboenden. Dessvärre är dessa i dåligt skick och i stort behov av renovering eller helt nya lokaler.

I svaret framkommer att den prioriterade boendeformen för äldre framöver planeras vara seniorbostäder. Borgarrådet skriver att en utredning tillsatts för att se över beståndet och arbeta för att alla över 65 ska kunna erbjudas en seniorbostad. Idag är dock så inte fallet, utan seniorbostäder hanteras genom bostadskö med lång väntetid. För den som inte ställt sig i kö för en sådan lägenhet i god tid innan pensionen blir det därför mycket svårt att få plats. Samtidigt finns det en stor, och växande, andel äldre som inte har behov av den heldygnsomsorg som ett vård- och omsorgsboende innebär men samtidigt önskar visst stöd i vardagen. För att inte riskera att denna grupp trängs ut från bostadsmarknaden för äldre anser vi att staden bör utreda införandet av ett valfrihetssystem för biståndsbedömda trygghetsboenden/servicehus. Fristående aktörer innebär en möjlighet att fortsatt erbjuda den boendelösningen, utan omfattande renoveringar av nuvarande servicehus eller kostsamma och tidskrävande nybyggnationer.

Påståendet att driftsformen i sig skulle påverka äldres inflytande över sin boendesituation saknar grund. Staden använder sig idag av valfrihetssystem på flera andra områden och det är både möjligt, rimligt och görbart att ställa krav på involverade aktörer samt genomföra granskning på samma sätt som idag görs för kommunala boenden. Staden kan inte på egen hand säkerställa att det finns plats åt alla äldre och det finns inte heller något egenvärde i att bedriva all verksamhet i egen regi. Kvalitet och inte driftsform är vad som bör vara vägledande i arbetet för att säkerställa boendelösningar för stadens äldre.

Den rödgröna majoriteten har gjort det tydligt att servicehusen inte kommer värnas och vi ser en överhängande risk att detta kommer skapa stora problem för en allt större grupp äldre. Att garantera seniorbostäder till alla över 65 kommer ta tid och det behöver finnas en lösning på plats långt innan det är klart.

Ärendet

I motionen väckt i kommunfullmäktige av Jan Jönsson (L) framförs att stadens kapacitet att erbjuda moderna och ändamålsenliga bostäder till äldre behöver öka. Detta med anledning av att fram till år 2040 förväntas antalet personer över 80 år i Stockholm fördubblas.

På nationell nivå har man konstaterat att det saknas en bra form av mellanboende och man har därför skrivit in i socialtjänstlagen att kommunerna ska tillhandahålla biståndsbedömda trygghetsboenden, som är till för äldre som behöver bo i ett boende med ett visst mått av omsorg närvarande, men utan behov av heldygnsomsorg. Motionären anser därmed att fler biståndsbedömda trygghetsboenden för äldre behöver införas i Stockholms stad.

Med anledning av detta föreslår motionären att kommunfullmäktige beslutar:

1. att Kommunstyrelsen, Äldrenämnden och Stadsdelsnämnderna ges i uppdrag att ta fram en marknadsanalys och behovsbedömning inför en framtida utbyggnad av biståndsbedömda trygghets boenden.
2. att utreda ett LOV-system för att möjliggöra privata aktörer att etablera sig och erbjuda biståndsbedömda trygghetsboenden för äldre.
3. att riktlinjerna för bistånds bedömning i syfte att bevilja trygghetsboende som insats ses över med särskilt fokus på gruppen äldre 85+.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Hägersten- Älvsjö stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB och PRO. PRO har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 augusti juni 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser behov av att följa utvecklingen av olika mellanboendeformer som kan möjliggöra kvarboende och tillgodose målgruppens behov av trygghet och social stimulans. Det är viktigt att det finns en bredd och variation av mellanboendeanternativ, eftersom äldre har varierande behov och preferenser. Behovet av mellanboendeformer lyfts även fram i stadens äldreboendeplan.

I juni 2025 förväntas den nya socialtjänstlagen att träda i kraft. I utredningens förslag till ny socialtjänstlag betonas vikten av tidiga och förebyggande insatser som kan bidra till att tidpunkten för mer ingripande insatser skjuts fram eller i bästa fall förhindras. Att bo tillgängligt och kunna ta del av samhället på lika villkor bidrar till att skjuta fram behovet av vård- och omsorgsboende.

Stadens riktlinjer för handläggning av insatser inom socialtjänstens äldreomsorg kommer att ses över och revideras utifrån förändrad lagstiftning samt nya insatser och

arbetssätt kopplade till dessa förändringar. Stadsledningskontoret bedömer att det är svårt att utreda införande av valfrihetsystem enligt LOV för olika insatser innan förutsättningarna är fastslagna. En eventuell utredning bör därmed inte föregå den nya socialtjänstlagen och bör inte heller genomföras innan revidering av riktlinjer för insatser inom socialtjänstens äldreomsorg har slutförts.

Stadsledningskontoret anser vidare att icke biståndsbedömda trygghetsboenden, seniorbostäder, även fortsättningsvis bör vara den prioriterade boendeformen för äldre. Stadsledningskontoret bedömer att seniorbostäder är den boendeform som har bäst förutsättningar för att möta de äldres behov av tillgängliga, ändamålsenliga bostäder med närhet till kollektivtrafik, service och med rimliga hyror. Seniorbostäder ligger även i linje med den nya socialtjänstlagens intentioner om tidiga insatser och fler icke biståndsbedömda alternativ.

Stockholm Stadshus AB

Stockholm Stadshus AB:s yttrande daterat den 12 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Koncernledningen instämmer i att stadens kapacitet att erbjuda moderna och ändamålsenliga bostäder till äldre behöver öka då andelen personer över 80 år förväntas öka betydligt i Stockholm fram till år 2040. Att bygga fler tillgängliga bostäder med möjlighet till social gemenskap och trygghet är en viktig målsättning, vilket ligger i Micasa Fastigheters uppdrag med utbyggnaden av seniorbostäder. Bolaget menar att det inte finns behov av ytterligare en form av biståndsbedömt boende utan det primära är att fortsätta med de satsningar och planer på de boendeformer som finns, både vård- och omsorgsboenden och seniorbostäder med aktivitetscenter. Koncernledningen ställer sig bakom detta resonemang och menar även att det finns ett behov av förtydligande och ökad kommunikation kring de olika boendeformerna.

Underremisser

Micasa Fastigheter anser att det inte framgår om motionären förordar att staden bör införa biståndsbedömda trygghetsboende som en ny form av särskilt boende för äldre enligt socialtjänstlagen (SoL), vid sidan av servicehus och vård- och omsorgsboenden, eller om förslagen innebär att sådana trygghetsboenden istället är tänkta att ersätta de nuvarande servicehusen. Oavsett vilket anser Micasa att det inte finns något behov av att införa biståndsbedömda trygghetsboenden inom staden.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 juni 2024 följande.

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen gällande en motion om fler biståndsbedömda trygghetsboende för äldre och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation av Margita Jacobsson (L), se Reservationer m.m.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 15 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Antalet personer över 65 år i Stockholms stad beräknas öka de kommande åren, enligt stadens befolkningsprognos. Ökningen av äldre medför behov av att staden ser över hur kvarboende kan möjliggöras så länge som möjligt. Nyproducerade seniorbostäder samt bostäder i befintligt bostadsbestånd behöver svara upp mot de äldres behov. Det gäller såväl tillgänglighet och gemenskap som variation av boende- och upplåtelseformer som målgruppen efterfrågar.

Äldreförvaltningen ser behov av att följa utvecklingen av olika mellanboendeformer som kan möjliggöra kvarboende och tillgodose målgruppens behov av trygghet och social stimulans. Det är viktigt att det finns en bredd och variation av mellanboendebadernativ, eftersom äldre har varierande behov och preferenser. Behovet av mellanboendeformer lyfts fram i stadens äldreboendeplan.

I juni 2025 förväntas den nya socialtjänstlagen att träda i kraft. Lagen syftar till att möta den utveckling och förändring som har skett och som sker inom socialtjänstens verksamhet. I utredningens förslag till ny socialtjänstlag betonas vikten av tidiga och förebyggande insatser som kan bidra till att tidpunkten för mer ingripande insatser skjuts fram eller i bästa fall förhindras. Möjlighet att bo tillgängligt och kunna ta del av samhället på lika villkor bidrar till att skjuta fram behovet av vård- och omsorgsboende.

Stadens riktlinjer för handläggning av insatser inom socialtjänstens äldreomsorg kommer att ses över och revideras utifrån förändrad lagstiftning samt nya insatser och arbetssätt kopplade till dessa förändringar.

Äldreförvaltningen anser att det är svårt att utreda införande av valfrihetsystem enligt LOV för olika insatser innan förutsättningarna är fastslagna. En sådan utredning bör därför inte genomföras förrän den nya socialtjänstlagen trätt i kraft och revidering av riktlinjer för insatser inom socialtjänstens äldreomsorg slutförts.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen gällande en motion om fler biståndsbedömda trygghetsboende för äldre och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på en motion från Jan Jönsson, Liberalerna, om fler biståndsbedömda trygghetsboenden för äldre

Reservation av Rikard Werge (L), se Reservationer m.m.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

I april 2019 ändrades socialtjänstlagen, SoL, i ett förtydligande om kommunernas möjlighet att inrätta en särskild boendeform för äldre, biståndsbedömt trygghetsboende som regleras i 5 kap. 5 § tredje stycket SoL. Det är frivilligt för kommunen att inrätta denna typ av boende. Enligt Inspektionen för vård- och omsorg, IVO, beskrivs biståndsbedömt trygghetsboende enligt följande: *Biståndsbedömda trygghetsboenden är avsedda för äldre personer som har ett omvårdnadsbehov som understiger heldygnsvård, men som inte längre upplever det som tryggt att bo kvar i det egna hemmet. Ett ytterligare syfte är att bryta oönskad isolering.*

Enligt uppgifter från Boverket uppgav 23 kommuner att de har inrättat biståndsbedömt trygghetsboende år 2022. Av resterande 253 uppgav 44 att boendeformen behövs och 125 att de inte ser något sådant behov.

Inom Stockholms stad är servicehus den biståndsbedömda boendeform som liknar definitionen av trygghetsboende. Servicehus består av enskilda lägenheter med stöd av trygghetslarm och tillgång till viss gemensam service och gemensamma lokaler. Inom servicehus finns också tillgång till sjuksköterska, arbetsterapeut och fysioterapeut. Behövs stöd och omsorg finns möjligheten att ansöka om hemtjänst kopplat till boendet.

Stadens servicehuslägenheter har successivt minskat i antal under flera år på grund av en sjunkande efterfrågan. Till följd av tomma platser och behov av fastighetsrenoveringar har flera avvecklingar eller omstruktureringar genomförts till seniorbostäder.

Seniorbostäder är benämningen på de trygghetsboenden som inte kräver biståndsbeslut utan förmedlas via bostadsmarknaden särskilt avsedda för personer över en viss ålder. Det är oftast lägenheter med god tillgänglighet och med tillgång till gemensamma lokaler för social samvaro. Vid behov av vård och omsorg får den enskilde vända sig till kommunen eller sjukvården. Förmedling av seniorbostäder i hyresrätt förmedlas bland annat genom Stockholms stads bostadsförmedling. De förmedlingsregler som gäller är att seniorbostäder förmedlas till den som är 55 eller 65 år eller äldre och står i bostadsförmedlingens kö. Prioriterad förmedling ger företräde i kön vid förmedling av Micasas seniorlägenheter. Reglerna gäller för den över 65 år som är folkbokförd i Stockholm sedan två år och som känner sig ensam och orolig eller som på grund av nedsatt rörlighet har svårt att bo kvar i sin nuvarande bostad. Intyg krävs från vårdpersonal i Region Stockholm eller av biståndshandläggare anställd av Stockholms stad. För personer över 85 år krävs inget intyg.

Den 1 juli 2025 träder den nya socialtjänstlagstiftningen i kraft. Den nya lagen bygger på utredningen Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag SOU 2020:47.

Utredningens större förslag handlar om förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst, övergripande planering och planering av insatser, kunskapsbaserad socialtjänst och möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning.

Socialtjänsten reformeras för att kunna möta dagens och framtidens samhällsutmaningar samt den demografiska utvecklingen. Omställning innebär att socialtjänsten skiftar fokus till ett mer förebyggande arbete och tidiga insatser.

I äldreomsorgens årsrapport för år 2023 lyfts vikten av att skjuta fram behovet av särskilt boende för att klara framtidens äldreomsorg. Då är det viktigt att äldre personer bor i bostäder som möter både behov och efterfrågan. Eftersom många äldre idag bor i otillgängliga bostäder i befintligt bostadsbestånd behövs en ökad rörlighet. Dels genom att det befintliga bostadsbeståndet utnyttjas mer effektivt där tillgängliga bostäder används till de med störst behov, dels genom att fler välplanerade seniorbostäder tillförs genom nyproduktion.

Att kunna erbjuda äldre personer bostäder som är väl lämpade att bo kvar i långt upp i åldrarna innebär stora investeringar för staden. Med ökande kostnader för nyproduktion och ombyggnation krävs tydlig inriktning och prioritering av resurser samt en avvägning av det på sikt mest resurseffektiva alternativet.

Förvaltningen gör utifrån ovanstående bedömningen att den fortsatt prioriterade boendeformen i staden, för äldre, ska vara seniorbostäder. Seniorbostäder är den boendeform som dels ligger linje med den nya socialtjänstlagens intentioner om tidiga insatser och fler icke biståndsbedömda alternativ, dels utgör den boendeform som har bäst förutsättningar för att möta de äldres behov av tillgängliga, ändamålsenliga bostäder med närhet till kollektivtrafik, service och med rimliga hyror.

Förvaltningen anser vidare att seniorbostäder som boendeform ger förutsättningar att tillgodose behoven hos särskilt utsatta äldre vad avser tillgänglighet och trygghet. Möjlighet finns att välja ett boende med tillgång till aktivitetscenter där sociala aktiviteter erbjuds och personal finns på plats vissa angivna tider. Boendeformen ger också den enskilde möjligheten att själv i ett tidigt skede välja att flytta till ett utifrån behov anpassat boende.

I pensionärsrådets synpunkter på motionärens förslag framgår att de liksom förvaltningen anser att icke biståndsbedömda trygghetsboenden, tillika seniorbostäder, är den boendeform som behöver prioriteras för en utbyggnation inom staden.

Förvaltningen anser utifrån ovanstående resonemang att motionärens samtliga förslag till kommunfullmäktige inte bör verkställas och att staden istället fortsatt ska fokusera på utbyggnaden av seniorbostäder.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten- Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten- Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 30 maj 2024 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 mars 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar inte motionärens förslag fullt ut då förvaltningen inte ser någon grund till en utökning av biståndsbedömda boendeformer, oavsett driftform. Förvaltningen håller med om att stadens kapacitet att erhalla ändamålsenliga bostäder för äldre behöver öka. Förvaltningen anser att det finns en viktig aspekt för Staden att modernisera de Servicehus som finns, så länge det finns efterfrågan och behov av ett biståndsbedömt mellanboende.

Utöver det anser förvaltningen att det är viktigt med någon form av mellanboende för äldre att flytta till. Det boendet ska dock vara icke biståndsbedömd. Detta för att boendet ska vara tillgänglig för alla oavsett behov av omsorg eller ej. Att äldre har valmöjligheten att flytta till en ändamålsenlig bostad när de så önskar. Möjliggöra till kvarboende, för de äldre som önskar bo kvar hemma, även den dagen då omsorgsbehov ökar.

Förvaltningen upprättar varje år en boendeplan med bland annat en sammanställning av platser på vård- och omsorgsboende, servicehuslägenheter och seniorbostäder. Planen är ett underlag för att klara behovet av biståndsbedömda boendeformer för äldre, på kort som lång sikt. Boendeplanens huvudsyfte är att säkerställa en trygg boendesituation för målgruppen. I boendeplanen ska även beakta efterfrågan samt behovet av seniorbostäder utifrån den demografiska utvecklingen.

Idag efterfrågar pensionärer tillgängliga, ändamålsenliga bostäder med närhet till kollektivtrafik, service med rimliga hyror. Idag saknas det incitament för äldre att avyttra sitt billiga boende för ett dyrare men mer tillgängligt boende. Ett biståndsbedömt trygghetsboenden skulle inte svara upp mot denna efterfrågan.

Att säkerställa att det finns boenden för seniorer att flytta till utan en behovsprövning går i linje med framtidens socialtjänst där ett icke biståndsbedömt boende som är tillgänglig för alla bidrar till perspektivet om förebyggande och tidiga icke behovsprövade insatser. Det skulle även möjliggöra för den äldre att leva så självständigt som möjligt och skjuta på omsorgsbehovet framåt.

Förvaltningen anser inte att Kommunstyrelsen, Äldrenämnden och

Stadsdelsnämnderna ska ges i uppdrag att ta fram en marknadsanalys och behovsbedömning inför en framtida utbyggnad av biståndsbedömda trygghetsboenden, därmed faller övriga frågeställningar att besvara.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2024 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Lars Rottem Krangnes (C) och Anne-Lie Elfvén (L),

Särskilt uttalande av Anders Göransson m.fl. (S), Charlotte Lilja Pittuco (V) och Magnus Palm (MP) se Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 maj 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Biståndsbedömda trygghetsboenden

Sedan april 2019 finns en möjlighet i socialtjänstlagen för kommunerna att inrätta särskilda boendeformer för en ny målgrupp, biståndsbedömt trygghetsboende för äldre. Målgruppen ska inte behöva vård och omsorg dygnet runt utan insatsens syfte är att bryta isolering och öka tryggheten för de äldre personer som inte längre är trygga med att bo kvar hemma. Det är frivilligt för kommunerna att inrätta denna boendeform. Insatsen beviljas efter en individuell behovsbedömning som inleds när det inte längre fungerar att bo kvar hemma men ett boende med heldygnsvård inte heller är nödvändigt. Det finns inte krav på personal på plats dygnet runt men vissa tider. Inom boendeformen biståndsbedömt trygghetsboende ingår ingen mat, service, omvårdnad eller sjukvård, till skillnad från särskilt boende, utan detta behov tillgodoses genom hemtjänst och hemsjukvård.

Sedan 2020 följer Boverket upp antalet bostäder i biståndsbedömda trygghetsboenden genom att ställa frågor om detta till kommunerna i den årliga bostadsmarknadsenkäten. I 2023 års bostadsmarknadsenkät uppger 29 kommuner att de hittills har inrättat boendeformen. Stockholms stad är en av de kommuner som ännu inte har infört boendeformen. Staden uppger också att det för närvarande inte finns några planer på att inrätta boendeformen i kommunen.

Boendeplanering för äldre i Stockholms stad

Varje år upprättar Stockholms stad en gemensam övergripande boendeplan som ett underlag för att klara behovet av bostäder för äldre på kort och lång sikt och säkerställa en trygg boendesituation för målgruppen. En del av underlaget utgörs av de regionala boendeplanerna. Södermalm upprättar tillsammans med Kungsholmens- och Norra innerstadens stadsdelsförvaltningar en gemensam regional boendeplan för

Region innerstaden. Utgångspunkten i all prioritering av olika åtgärder är att utbudet av boenden för äldre är en gemensam resurs för hela staden. Konsekvenser för såväl stadsdelsnämndsområden som regionen/staden som helhet ska beaktas i planeringen.

Det som huvudsakligen lyfts i den regionala boendeplanen som medskick till stadens gemensamma boendeplan för 2025 är att det planerade behovet av nybyggnation av vård- och omsorgsboenden i innerstaden bedöms som osäker och otillräcklig utifrån den prognosticerade demografiska utvecklingen samt att det behövs fler seniorbostäder, som inte bör tillskapas genom omvandling av servicehus eller vård- och omsorgsboenden med tanke på det prognosticerade underskottet av platser på vård- och omsorgsboenden i innerstaden. Förvaltningen lyfter även att staden behöver arbeta aktivt för att hitta anpassade insatser för äldre personer i hemlöshet eller med psykisk ohälsa och/eller missbruksproblematik. Detta eftersom de boendeantern som finns inom stadens äldreomsorg i många fall inte är anpassade för målgruppen, då de inte har ett behov av vård- och omsorgsboende eller tillhör målgruppen för servicehus. Region innerstaden ser även ett behov av särskilda platser för yngre personer med demenssjukdom 65-80 år, eftersom deras behov inte alltid kan tillgodoses på ett bra sätt på vård- och omsorgsboende med demensinriktning.

Tillgång och efterfrågan på servicehus

I den stadsövergripande äldreboendeplanen för 2024 anges att den totala efterfrågan på den särskilda boendeformen servicehus har sjunkit de senaste åren samt att en del servicehus har avvecklats eller omstrukturerats till seniorbostäder till följd av tomställda platser. Detta har lett till att antalet servicehuslägenheter har minskat. I den stadsövergripande äldreboendeplanen för 2024 görs även bedömningen att den efterfrågan som finns på servicehus för närvarande tillgodoses inom det befintliga beståndet.

Inom Stockholms stad gäller kvarboendeprincipen även för servicehus.

Kvarboendeprincipen kan innebära att personer som bor på servicehus fortsätter att bo på servicehus även efter att de utvecklat en demenssjukdom och/eller får behov av omfattande hälso- och sjukvårdsinsatser. Huvudregeln ska vara att den enskilde får bo kvar till livets slut och att kompetens, bemanning och organisation utformas utifrån de boendes behov.

Tillgängliga och anpassade bostäder

Inom Stockholms stad bor de flesta äldre i ordinärt boende och många bor i otillgängliga fastigheter till följd av att bostäderna är byggda innan skärpta tillgänglighetskrav och därmed inte är tillgänglighetsanpassade. En tillgänglig och anpassad bostad ökar äldres möjligheter till ett självständigt liv och kan även leda till en senareläggning av behovet av äldreomsorg. Otillgängliga bostäder leder istället till försämrad livskvalitet för äldre men också till ökade kostnader för bostadsanpassning i hemmet.

I den stadsövergripande äldreboendeplanen för 2024 görs bedömningen att det inte finns tillräckligt med bostäder med god tillgänglighet som kan möta behoven hos stadens ökande antal äldre. Vidare anges att det är angeläget med en fortsatt utveckling av seniorbostäder som ett alternativ för de äldre som inte har omvårdnadsbehov för att beviljas särskilt boende, men som exempelvis upplever ensamhet eller bor otillgängligt och har behov av ett tillgängligt boende med socialt innehåll i form av gemenskap, måltider och fysisk aktivitet. En fortsatt utveckling är också viktigt för att främja en god arbetsmiljö för hemtjänstpersonalen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att de boendeformer som finns idag i form av seniorbostäder på den öppna bostadsmarknaden och de särskilda boendeformerna servicehus och vård- och omsorgsboende tillsammans täcker det behov som finns. Förvaltningen ser därför inte att det i dagsläget finns något behov av att införa en ytterligare biståndsbedömd boendeform, oavsett driftsform. Förvaltningen ser att servicehusens utformning och innehåll kan komma att behöva anpassas för att på ett bättre sätt uppfylla den äldre stockholmarens krav och förväntningar i framtiden.

Förvaltningen instämmer med motionären att stadens kapacitet att erhålla ändamålsenliga bostäder för äldre behöver öka. Förvaltningen ser dock att det bästa för den enskilde är att det finns tillgänglighetsanpassade bostäder via den öppna bostadsmarknaden, dit den enskilde har möjlighet att flytta för att sedan bo kvar även när ett omsorgsbehov uppstår eller ökar. Om det i framtiden skulle visa sig att behovet inte kan tillgodoses inom den öppna bostadsmarknaden anser förvaltningen att det kan komma att bli aktuellt att utreda förutsättningarna för att införa biståndsbedömda trygghetsboenden som ett möjligt alternativ.

Tillgängliga och anpassade bostäder ökar de äldres möjligheter till ett självständigt liv och kan även leda till en senareläggning av behovet av äldreomsorg. Detta anser förvaltningen bidrar till perspektivet om förebyggande och tidiga, icke behovsprövade insatser i den nya socialtjänstlagen samt ligger i linje med Stockholms stads handlingsplan för arbetet med god och nära vård och omsorg.

För att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre samt för att stärka det friska och förebygga ohälsa arbetar förvaltningen kontinuerligt med att förnya och stärka arbetsformerna för det förebyggande och uppsökande arbetet för att nå fler äldre och aktörer som möter äldre i stadsdelsområdet. Detta bland annat genom äldrelotsens arbete, strategiska informationsinsatser och genom att utveckla arbetssätt för att stärka anhörigvårdare. Förvaltningens aktivitetscenter och träffpunkter fortsätter att utveckla utbudet av varierade aktiviteter med fokus på social gemenskap och mänskliga möten, kulturella aktiviteter och ökad fysisk aktivitet. Förvaltningen planerar även för en utökning av antalet dagverksamhetsplatser för målgrupper med olika förutsättningar och behov för att möjliggöra kvarboende. Utifrån den fortsatta utvecklingen av det hälsofrämjande och förebyggande arbetet kopplat till god och nära vård samt det förebyggande arbetet för att bryta ofrivillig ensamhet och social

isolering planerar förvaltningen att under 2024 genomföra en särskild satsning för att möjliggöra social gemenskap och mänskliga möten för äldre även under storhelger och under sommaren.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Reservation av Margita Jacobsson (L)

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anföra följande:

Vi välkomnar att förvaltningen ser behovet av att följa utvecklingen av olika mellanboendeformer som kan möjliggöra kvarboende och tillgodose äldres behov av trygghet och social stimulans. Stockholm måste visa de äldre som behöver hjälp respekt för deras behov, livsval och intressen.

Liberalerna har länge drivit frågan om äldres rätt till ett tryggt och anpassat boende, dels som en grundläggande trygghetsfråga inför åldrandet, och dels som en hälsofrämjande åtgärd som på sikt gynnar samhället som helhet.

I sitt svar på vår motion skriver äldreförvaltningen att man inte borde gå före nationell lagstiftning och att sådan utredning om biståndsbedömda trygghetsboende därför inte bör göras förrän den nya socialtjänstlagen trätt i kraft. Denna lag beräknas dock inte träda i kraft förrän 2025, och vi ser att behovet för åtgärder är akut, varför staden här bör gå före.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation av Rikard Werge (L)

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anföra följande:

Vi tackar förvaltningen för svar på remissen från kommunstyrelsen. Motionen från Jan Jönsson, Liberalerna, har bl.a. ambitionen att genomföra en utredning, en marknadsanalys och behovsbedömning genom att skicka den på remiss från Kommunstyrelsen till stadsledningskontoret, Farsta stadsdelsnämnd, Södermalms

stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd och PRO för svar angående möjlig utveckling av trygghetsboende för människor i åldern 85+. Motionen innebär även att utreda om lov-system för biståndsbedömda trygghetsboenden genom att privata aktörer kan etablera sig för detta. Samt att se över riktlinjer för biståndsbedömning i syfte att bevilja trygghetsboende.

Statistik enligt Farsta stadsdelsförvaltning påvisar dock enligt uppgifter från Boverket att 23 kommuner uppgav att de har inrättat biståndsbedömt trygghetsboende år 2022. Av resterande 253 uppgav 44 att boendeformen behövs och 125 att de inte ser något sådant behov. Farsta stadsdelsförvaltning och pensionärsrådet pekar i sitt svar på

remissen sammanfattningsvis med hela handen mot utbyggnad av seniorbostäder och icke biståndsbedömda bostäder.

Liberalerna har länge drivit frågan om äldres rätt till ett tryggt och anpassat boende, dels som en grundläggande trygghetsfråga inför åldrandet och dels som en hälsofrämjande åtgärd som på sikt gynnar samhället som helhet.

På nationell nivå har man konstaterat att det saknas en bra form av mellanboende och man har därför skrivit in i socialtjänstlagen att kommunerna kan tillhandahålla biståndsbedömda trygghetsboenden, som är till för äldre som behöver bo i ett boende med ett visst mått av omsorg närvarande, men utan behov av heldygnssomsorg. Stadens servicehus har här varit det som närmast liknar detta men dessa är generellt i dåligt skick och det finns behov för fler platser av god kvalitet.

Med bakgrund av detta anser Liberalerna att denna utredning först behöver genomföras som underlag för fortsatt utveckling av alternativa boendeformer i Stockholms stad som helhet. Liberalerna vill samtidigt värna om att människor själva ska kunna välja boendeform och ser biståndsbedömda trygghetsboende som ett intressant alternativ som staden noggrant behöver överväga även om det säkerligen ser olika ut i Stockholms stadsdelar.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation av Lars Rottem Krangnes (C) och Anne-Lie Elfvén (L)

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anföra följande:

Stockholms stad måste visa de äldre som behöver hjälp respekt för deras behov, livsval och intressen.

Vi har länge drivit frågan om äldres rätt till ett tryggt och anpassat boende, dels som en grundläggande trygghetsfråga inför åldrandet, och dels som en hälsofrämjande åtgärd som på sikt gynnar samhället som helhet.

Särskilt uttalande av Anders Göransson m.fl. (S), Charlotte Lilja Pittuco (V) och Magnus Palm (MP)

Förvaltningen konstaterar i sitt svar att det behövs fler seniorbostäder, men att dessa inte bör tillskapas genom omvandling av servicehus eller vård- och omsorgsboenden. Vi håller med. I det här läget behöver vi prioritera dem med störst behov.

I boendeplanen för äldre redovisades att vi kommer ha ett stort underskott av bostäder framöver, i alla kategorier. För att hantera problemen måste vi göra vad vi kan för att få in nya boenden i samband med framtida byggprojekt. Vi behöver också inventera befintliga lokaler för att se om vi kan hitta några som skulle kunna omvandlas till äldreboendestäder. Framst handlar det om stadens egna fastigheter men vi tror det är nödvändigt att också lyfta blicken bortom det egna beståndet.